

10. Franko I. Iz dnev zhurby. Franko I. Zibr. tvoriv: U 50 t. Kyiv: Naukova dumka, 1976. T.3. S. 7-49.

11. Franko I. O. Oles. Z zhurboiu radist obnialas. Franko I. Zibr. tvoriv: U 50 t. Kyiv: Naukova dumka, 1982. T.37. S. 224-227.

УДК 821.161.2-94.09Т.Шевченко:356.113(477)"191"

Ірина Роздольська

доц., к.філол. н. (м.Львів)

DOI 10.25128/2617-3427 19.51.08

Стрілецький шевченкознавчий меморат: жанрові та генераційні особливості

У статті здійснено аналіз зразків меморіальної критики українського січового стрілецтва, присвяченої Тарасові Шевченкові з точки зору конструювання у ній генераційного його образу та відповідності задекларованому жанру. Розглянуто пропозиції О. Бабія, В. Бобинського, М. Матіїва-Мельника, К. Трильовського, М. Голубця, М. Яцківа. Феномен Т. Шевченка потрактовано відповідно до генераційних установок січового стрілецтва – батьком покоління і його визвольного збройного чину, провідником-пророком. Дописи переважно зберігають усі складові змістової структури меморату, у різних пропорціях, також можна спостерегти, що вони комплікуються із іншими жанровими формами, художніми та науковими, – апострофою, ліричним етюдом, компаративістською текстологічною студією, виходять за межі літературознавства.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Українські січові стрільці, меморіальна критика, меморат.

I.Rozdolska. Riflemen Memorat Devoted to Shevchenko: Genre and Generational Features

The article is devoted to the analysis of samples of memorial critique of Ukrainian Sich Riflemen Unit devoted to Taras Shevchenko from the point of view of constructing his generational image and correspondence to the declared genre. The proposals of A. Babiy, V. Bobynskyi, M. Matiyiv-Melnyk, K. Tryliovskyi, M. Golubets, M. Yatskiy are considered. The T. Shevchenko phenomenon is interpreted in accordance with the generational installations of Sich Riflemen Unit - the

father of the generation and its liberation armed force, the leader-prophet. The posts mostly preserve all the components of the semantic structure of the memorat, in different proportions, it can also be observed that they interact with other genre forms, both artistic and scientific, such as apostrophe, lyric sketch, comparative textological studies, and they outstep literary studies.

Key words: *Taras Shevchenko, Ukrainian Sich Riflemen, memorial critique, memorat.*

Постановка наукової проблеми та її значення.

Творчий феномен військових формацій українського січового стрілецтва у літературознавстві представлений насамперед з точки зору пресово-видавничих, пісенно-поетичних, белетристичних його можливостей – від антології «Стрілецька Голгофа» Тараса Салиги[20] починаючи і – до найновішої книги у цій царині – Оксани Кузьменко «Драматичне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн)[10]. Водночас у стрілецькій духовній діяльності поступово викристалізовується тема взаємин січового стрілецтва із Тарасом Шевченком, яка є різноманітною, представлена поетичними, прозовими, малярськими творами, що можуть похвалитися частковою увагою науковців. У нашому доробку є дослідження стрілецького літературного дискурсу, у яких вперше на широкому художньому та документально-публіцистичному матеріалі проаналізовано образ Т.Шевченка та особливості інтертекстуальної взаємодії із його творчістю[18, 23]; також є окремі публікації з приводу шевченкознавчої практики січового стрільця Луки Луціва[24]. Варто відзначити мистецтвознавчі праці Р.Ковалю[8, 9], О.Сидора[19], О.Кіс-Федорук[7], Б.Мисюги[16], у яких проаналізовано окремі персональні аспекти творчого діалогу зі спадщиною Т.Шевченка та рецепцію його творчості у скульптурі, графіці, малярстві.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Теоретико-літературну проблему меморату як жанру меморіальної критики було розглянуто у нашій статті на прикладі допису

Миколи Голубця «Пам'яті Лесі Українки» із пропозицією ввести дефініцію на означення виду меморіальної критики із певною власною змістовою та емоційною партитурою. У процесі збору матеріалів зі стрілецької шевченкіани було помічено, що ряд дописів, спровокованих ювілейними датами Т. Шевченка, функціонують у межах зазначеного жанру, про що принагідно було зауважено під час оцінок публікацій у часописі «Шляхи».

Мета статті – розглянути лінійку стрілецької меморіальної критики з точки зору генераційного стрілецького сприйняття постаті Т. Шевченка та з точки зору дотримання жанру.

Виклад основного матеріалу. Камертоном стрілецької історико-літературної, виразно «пропам'ятної» рецепції Шевченкового феномену є Франкова меморіальна дедикація – «Посвята Шевченкові», написана у незабутньому 1914 році 12 мая, емоційно-інтелектуальний інсайт Каменяра і ще один заповіт для стрільців. Її було уміщено у виданні про стрілецький січовий здвиг відразу за Шевченковим «завіщанням»: «Він був мужицький син, а став князем в царстві духа. Він був кріпак, а став могутістю в царстві вселюдської культури. Він був невчений лікар, а професорам і вченим показав нові, ясні, вільні шляхи. Він стогнав десять літ під московським карабіном, а зробив для свободи Росії більше чим десять побідоносних армій. Доля переслідувала його в життю, скільки могла, а однак не змогла золото його душі переменити на снідь, його любов до людей в ненависть і погорду, його віру не могла замінити зневірою і песимімом. Доля не скупилася йому терпіння, але й не позбавила радості, що пливе із здорового жерелажиття. Вона зберегла для його все, що найкрасше, найбільш дорогоцінне – невмирущу славу і вічну радість мільйонів людських серць, яку викликають його твори. То був і є для нас Українців – Тарас Шевченко» [22].

Пресовий дискурс, який супроводжуватиме стрілецькі визвольні будні, Шевченкову присутність у них означуватиме саме у публікаціях, націлених на «прометогія», на пам'ятання Т. Шевченка у масштабі

громадянсько-національному та генераційному. Їх ми виокремлюємо із потоку стрілецької духовної діяльності і кваліфікуємо як меморати, стрілецькі меморати.

Меморатом (від лат. *memoria*– пам'ять). ми пропонуємо називати літературно-критичні дописи меморіального спрямування, поява яких спровокована річницею народження чи смерті митця, і які покликані актуалізувати значущість творчої постаті у суспільному, національному масштабі і дати приклад національно-виховний [25, с. 31-39]. Часто можна говорити про невеликий, спресований-«пресОвий», сконденсований для невеликої газетної чи журнальної площі обсяг таких публікацій, причини появи меморату – не лише естетично-літературознавчі, а значно ширші – як, наприклад, розкриття значущості постаті на тлі свого соціально-історичного часу, чи часу нащадків, етюдність у подачі значної теми, елементи художнього письма, емоційність, окремі складові літературно-критичної розвідки – і біографічно-довідкову, і аналітично-інтерпретаційну, і оцінну, рух у візії постаті від певної «pointofview»інтерпретації.

Тим більше, що термін функціонує у гуманітарно-культурній сфері – існують вечори-меморати, також у фольклористиці термін функціонує на означення усних оповідей, в яких «наведено спогади наратора про події, очевидцем або учасником він був» [12, с. 25]. Автором терміна є В. Сидов, він запровадив його у практику працю «Категорії прозових фольклорних творів» (1948), зазначаючи, що «йдеться про писемну традицію, яка може стати усною за умови, якщо народ осмислює свою історію,звичаї, передає їх з покоління в покоління, через що оповідь зазнає значних стилістичних та змістових змін»[12, с. 27]. Приваблює в семантичному полі терміна те, що тут превалює інтенція осмислити культурне надбання та зафіксувати його в національній пам'яті та передати майбутньому поколінню. Також лексема відмінна від означення «мемуари», яке супроводжує відповідний жанр документалістики. Звичайно, обґрунтування функціональної придатності терміна варто здійснювати на

ширшому текстово-персональному матеріалі, залучивши до аналізу не лише праці цього ряду одного автора, а й і інших, аби сформулювати його методологічну жанрову парадигму. У літературно-критичній практиці Миколи Голубця можна виокремити цілу лінійку дописів такого плану – про Лесю Українку, М. Коцюбинського, Л. Толстого, І. Франка, із яких інспіруючими для нас є публікації пам'яті Лесі Українки[5, 13]. Саме порівняльний аналіз цих двох праць М. Голубця і виокремлення основного тексту під час підготовка його до републікації[4], дозволив сформулювати теоретико-літературне положення.

Існує ще термін «меморіал» (від лат. *memorialis*: пам'ятний, від лат. *memoria*: пам'ять), який успішно працює в кількох галузях: в історіографії це «документ, в якому увічнено пам'ять про національне та суспільне життя, видатних людей та історичні події»[12, с. 26]; у скульптурі та архітектурі це «меморіальна архітектурна, скульптурна споруда, архітектурно-ландшафтний ансамбль у пам'ять про кого, що-небудь»[3, с. 518](наприклад, меморіал слави), у бухгалтерії це «головна бухгалтерська книга для щоденного запису господарських операцій», у спорті – змагання у пам'ять видатного спортсмена, також меморіалом називають щоденник як «пам'ятну книгу»[3, с. 518]. Очевидно, в майбутньому варто розглянути доцільність і продуктивність зазначених вище понять (меморат, меморіал, меморіальний портрет, меморіальна критика) як пропозиції для термінологічної системи літературно-критичних жанрів на ширшому матеріалі.

Стрілецька наукова рецепція життєтворчості Т. Шевченка власне і розпочалась із меморіальних публікацій, які були приурочені до шевченківських річниць народження і смерті. Автори меморатів керувались насамперед імперативом пам'ятання про національного пророка і батька стрілецького покоління та наміром виконувати його заповіти. Меморіальність становить константу стрілецького шевченкознавчого дискурсу.

Складно поки що стверджувати про послідовний загальний дослідницький інтерес стрілецької спільноти у

зазначеному аспекті, як це демонструвала її літературна чи мистецька творчість, однак стало можливим представити кілька імен. Слід розуміти, що кількісна обмеженість об'єкта дослідження зумовлена насамперед схильністю того чи іншого автора до наукової діяльності, що не може бути частим явищем. Адже не всі стрілецькі поети проявилися у дослідництві літератури.

Зразковою щодо жанрової структури меморату є стаття молодомузівця Миколи Голубця, який у часи стрілецького визвольного змагу взяв у ньому безпосередню участь, «Про Того, що перед Ним клоняють ся малинові прапори» зі збірника «Вставайте, кайдани порвіте: на спомин Крайового Шевченкового Свята у Львові 28. VI. 1914.» (Львів, 1914)[6, с. 6-10]. Цікаво, що вона опинилась поза увагою «Бібліографічного покажчика» його спадщини[15]. У ній задіяно усі складові змістової парадигми літературно-критичного допису – маємо представлення життєпису Т. Шевченка, аналіз та узагальнення щодо життя і творчості, оцінка його феномена у масштабі національному, для всіх українців, і генераційному. Задіяно необхідний шевченкознавчий дискурс, обрано власну призу представлення генія у ювілейному виданні. При цьому меморіальний допис емоційно насичений, образність послідовно означає мовлення автора, його літературознавчі рефлексії.

Тією власною інтерпретаційною точкою, із якої розпочато представлення національного феномену Т. Шевченка у мемораті М. Голубця є концепт Шевченкового «Кобзаря». Кобзар потрактовано «вічною книгою», яка мала б бути в духовному арсеналі кожного народу, таке національне «Святе Письмо», «писана кровю того серця, що болить людським горем, радіє людським щастем», що «тремтить вічним пориванєм до правди, до добра і краси»[6, с. 6], тобто концентратом національної екзистенції. У «Кобзарі» «замкнено», пише М. Голубець, не лише «стражданє самого поета», але й «цілого народу», його безсмертність: «то мусимо впевнити ся, що з болю і муки повстає безсмертність»[6, с. 10]. і цілого народу». Книга ця –

вмістилище національних ідеалів, що їх М.Голубець представляє спочатку через образ «відломків соняшногопроміння»[6, с. 6]. Таку книгу міг сотворити лише геній, «найбільший поет України», «один з наймогутніших геніїв усього культурного світа» [6, с. 6]. Лише геній здатен породити продуктивну ідею нації, національний ідеал, вважає М.Голубець, здатну «просвічувати в темряві цілим поколінням» і власною поставою, і творчістю[6, с. 7]. Від «Кобзаря» протягнуто нитку зв'язку до виразно небуденної особистості Т.Шевченка, її екзистенційних вібрацій та мистецького рівня генія. Тут літературознавчо придатною «pointofview»стала оцінка П.Куліша: «Коли говорено коли-небудь по правді, що серце ожило, що очі загоріли ся, що над чолом у чоловіка засвітив ся поломяний язик, то се було тоді у Шевченка»[6, с. 8-9]. Кулішева рецепція викликає асоціації із постаттю старозавітного «Мойсея», і його монументальними екстатичними провідницькимиздатностями. Розуміємо, що таким чином Шевченка представлено постаттю зі функцією національного провідництва, яка сформулювала імперативи національного історичного руху українців, а саме – імперативи волі, боротьби за особисте і національне визволення: «самим треба стати до бою і або вмерти, або ж побідити»[6, с.8]. Для увиразнення національного імперативу від Т.Шевченка залучено аналіз життєпису Т.Шевченка, під час якого українського генія представлено також через алегорію мучеництва і абсолютної віри перших християн у їхньому протиставленні «деспотичному Римові». А Шевченкова спадщина для теперішнього покоління – пройти дорогою визволення до кінця: «Ще не одно поколінеотвиратиме «Кобзаря» з то набожністю, з якою се робимо ми, бо ще великий, дуже великий шмат дороги, яку показав нам Шевченко, стоїть перед нами»[6, с.10].

У пропам'ятному етюді «Поколінням Богуна і Шевченка», жанрово синтезованого із ліричним етюдом та апострофою до народу, меморіальними складовими є означення історичної ролі Т.Шевченка для українського народу в цілому через формулу «Того, що серед славної

братії поляг за правду і волю на лоні української землі», його «найславнішої могили»[26, с.11], та його заповіту – «рушити до бою», а також окреслено лінію генераційного зв'язку із новим мілітаризованим поколінням січового стрілецтва, що виступить в бойовому національному авангарді: «Як рушиш до бою, ми станемо в перших рядах»[26, с.11].

Меморатом можна потрактувати і статтю «На стрічу свята» Кирила Трильовського, насамперед інспіровану ювілейним роком Шевченковим, у якій дотримано парадигму жанру – актуалізація постаті Т. Шевченка історичним «тут і тепер», стисла презентація життя і творчості крізь призму політичної актуальності для свого часу і стрілецького, щоправда, тут зредуковано ланку літературознавчого джерела інтерпретації. Єдине, що меморат К. Трильовського суголосний публікації М. Голубця у рецепції «Кобзаря» як вічної книги українців, а його автора – «національного месії, пророка нашого національного відродження»[21, с.4]. Також твір відзначає художнє, емоційно марковане письмо.

Ідейну синтезу меморату Олеся Бабія «Голос народу – Кобзар» уже містить його заголовок[1]. Розгортання теми подано від супротивного і усвітлі тих завдань, які постали перед свідомою українською громадою у міжвоєнні. Бабій запитує, чи можна уявити Україну без Шевченка і «Кобзаря». У процесі роздумів над питанням автор подивований, що Шевченко – всюди по цілій Україні, від краю і до краю, кожен знаходить у ньому точку опори – і мізерний селянин, і політики-партійці різних орієнтацій. Національна вселенськість Шевченкова зумовлена тим його екзистенційним резонансом із усіма потребами його народу «бо вони (твори Т. Шевченка – І. Р.) еманация душі народу, бо вони голос нації» [1], його буття і в просторі та часі і поза ними. Автор поділяє судження П. Куліша про глобальність значення феномену Т. Шевченка для української національної ідентичності: «Його устами увесь наш нарід заспівав про свою волю»[1].

О. Бабієві важливо наголосити на спрямовуючій та інспіруючій ролі Кобзаря у національно-визвольних

змаганнях змагу, творенні ідеї Чину, творенні літератури Чину: «А твори Шевченка родили справжній Чин»[1]. Поняття чину і літератури чину було якраз актуалізовано у 1920 – 1920-ті роки в галицькому дискурсі, зокрема тим його літературно-ідеологічним напрямком, що його характеризують як «націоналістичний». Мається на увазі література із виразною визвольно-державницькою тенденцією. Так, наприклад, потрактовано творчу діяльність вісниківця Івана Ірлявського та Зореслава у студії Наталії Ребрик – у створенні «якісно нової мистецької естетики» – «естетики чину», у якій «ідея відданості народові визріває до ідеї творення, виборювання й захисту української соборної держави, служіння якій має найвищий сенс, аж до самозречення»[17, с.1]. Олесь Бабій невинно наголошує нації концепції літератури, оскільки сам належав до вказаного літературно-ідеологічного напрямку, та й, зрештою, січове стрілецтво власне і дало історичний приклад власного державного чину і приклад такої літератури. Навіть більше, витoki концепції людини чину, центральної у галицькому міжвоєнні, були акумульовані у часах українського січового стрілецтва, стрілецьких життєвих і літературних прикладах. В їх основі – Шевченкова концепція боротьби, вважає О. Бабій, уже на відстані часу підсумовуючи генераційне значення духовної спадщини Т. Шевченка для січового стрілецтва і для нового витка історії, без якої «...підчас війни і революції ми не створили б традиції держави, армії, і не лишили б майбутнім поколінням заповіту «кайдани порвіте!»[1] У ньому – джерело національного оптимізму і «надія на недалекий, великий визвольний зрив народу...».

У меморіальній доповіді Миколи Матієва-Мельника «Жінка і матір у творчості Шевченка», виголошеній на З'їзді Спілки Українських науковців, літераторів та митців 10 березня 1947 року в Зальцбурзі, ґрунтовний літературознавчий аналіз спадщини Кобзаря із мотивом жінки-матері здійснено у зв'язку тексту Т. Шевченка із світоглядними установками поета у час появи того чи іншого твору, таким чином шевченкова візія образу жінки і

матері розкривається тут у динаміці та в єдності соціальних і політично-національних проблем Шевченкової сучасності[14, с. 554] в етичній площині. Ідеалом жінки і майбутньої матері, здатної «будувати й вирощувати міцну сім'ю, яка є запорукою сили національно-державницького організму», висновує М. Матіїв-Мельник, – це образ Ярини із поеми «Невольник, що залишиться навіки постійною виховною цінністю для української жінки». Таким чином Шевченкову творчість актуалізовано і у руслі проблем української національної ідентичності і змагань.

У центрі ювілейних роздумів Романа Купчинського «Шевченко і «Русалка Дністрова»» перебуває «перлина української лірики», за його висловом, «Ой діброво – темний гаю». Вона спонукала до пошуку біографічного контексту твору і типологічного зіставлення із поезією із збірника «Русалка Дністрова», що видав М. Шашкевич. Для Р. Купчинського це привід ствердити по-новому уже лейтмотивну тезу стрілецьких меморатів про геніальність творчої майстерності Т. Шевченка. Купчинського вражає і схожість, і несхожість обох творів: «Яка схожість і ... яка різниця. Той сам мотив, але який інакший підхід і обробка!»[11]. Різницю вбачає у настроєвому супроводі змін пір року – сумно-холодної у Шашкевича, і веселої у Т. Шевченка, «а вже про літературну вартість, то й говорити нема що». Критик задумується про причини зв'язку обох творів, можливе запозичення, інспірації, з'ясовуючи, що 1843 року «Русалка Дністрова» опинилася у Києві», яку туди з галицького краю привіз Платон Лукашевич. Тарас Шевченко позичив збірку, «довго держав у себе». Аж через 17 років, переживши заслання, поет написав свій твір. Р. Купчинський залишає відкритим дослідницьку фабулу своєї компаративістики, наголошуючи на неймовірній красі Шевченкового твору і власному захопленні ним: «Коли скромна поезійка з «Русалки» не відіграла ніякої ролі, то треба дивуватися схожості сюжетів, коли ж мала вплив, то треба подивляти, що геніальний поет зробив з цього...» [11].

Стаття Василя Бобинського «Гей, шуб!» змістово перебуває на межі літературознавства і виховної галузі, у

ній автор також продовжує розгортати важливі для стрілецтва ідеї Шевченкової мілітарної педагогіки на основі аналізу його творів. Наголошуючи на важливості військової дисципліни, зокрема карності (самопосягати) та послуху, стрілецький автор звертається до тексту Шевченкової поеми «Іван Підкова», присвяченої «виправі козаків на Турків»[2]. Підкреслюючи важливість співдії провідника із бійцями у реєстрі «батько – брати», В.Бобинський підпорядковує цій тенденції аналіз образу Івана Підкови, підкреслюючи його стратегічне мислення, ментальну гнучкість, вміння міняти тактику заради стратегії, не завжди пояснюючи причини зміну маневру, як у випадку із сюжетним ходом різкого зміну курсу з Синопу на Царгород. А у козаках – довіру до нього, яка зумовлює дисципліну.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У стрілецьких зразках меморіальної критики послідовно втілено намір пам'ятання Т.Шевченка і в генераційному, і взагальнонаціональному масштабі. Завжди спонукувані березневими днями Шевченкових річниць тексти містять емоційно наснажений монументальний образ Т.Шевченка – національного пророка, національного генія, стрілецького провідника, ідейного натхненника стрілецької визвольної збройної місії. Стрілецьтво бачить Т.Шевченка більшим за будь-яку партію і партійне гасло, потрактовує національним велетнем, який переріс свій час і оточення, а його «Кобзар» - національним Євангелієм, «вічною книгою», тотожною національній екзистенції. Концепти генія, Біблії, пророка, Мойсея розкривають Шевченкову значущість у візії стрілецьких часів. Жанрово дописи – і власне меморати, у яких присутні усі елементи змістової структури, і синтезовані із іншими формами – апострофою, ліричним етюдом, компаративістською текстологічною студією, виходять за межі літературознавства.

Література

1. Бабій О. Голос народу – Кобзар. *Українські вісти*. Львів, 1936. Ч.57 (95).10 бер. С.2.

2. Бобинський В. «Гей, шуб!».*Стрілець: часопись для українського війська*. Кам'янець на Поділлю, 1919. Р.І. Ч. 52. 5 серп. С.1.
3. *Великий тлумачний словник української мови*. К., Ірпінь: ВТФ Перун, 2002. 1440с.
4. Голубець М. Леся Українка (В 15-ті роковини смерти: 1913-1928).*Слово і час : науково-теоретичний журнал*. 2016.№ 5 (665). С.40-42.
5. Голубець М. Леся Українка (В 15-ті роковини смерти: 1913-1928).*Неділя: Ілюстрований тижневик*. Львів, 1928. Р.І.Ч.6. 7 жовт. С.2.
6. Голубець М. Про Того, що перед Ним клонять ся малинові прапори.*Вставайте, кайдани порвіте : на спомин Крайєвого Шевченкового Свята у Львові 28. VI. 1914*. Львів : Накладом українського Січового Союзу видає і за редакцію відповідає Микола Балицький, 1914.С. 6 – 10.
7. Кіс-Федорук О. *Українські Січові Стрільці у боях та міжчассі. Мистецька спадщина*. К. : Поліграфічна фірма *Оранта*, 2007.192с.
8. Коваль Р. *Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею: Історичний нарис*. Вид.2-ге, випр., доп. Вінниця: ДП *Державна картографічна фабрика*, 2012. 472с.
9. Коваль Р. *Шевченкіана Михайла Гаврилка*. – К.: Історичний клуб *Холодний Яр* ; Центр ДЗК, 2014. 104с.
10. Кузьменко О. *Драматичне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн): монографія*. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2018.728 с.
11. Купчинський Р. Шевченко і Русалка Дністрова.*Листи до приятелів*. Нью-Йорк – Торонто, 1955. Ч. 4 (квіт.). С. 5.
12. *Літературознавча енциклопедія: У двох томах*Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К.: ВЦ *Академія*, 2007. Т.2. 642с.
13. М.Г. Леся Українка (В 20-ті роковини смерти: 1913-1933).*Наш прапор*. Львів, 1933. Ч.60. 3 серп. С.5.
14. Матіїв-Мельник М. Жінка і матір у творчості Шевченка (Доповідь, виголошена на З'їзді Спілки Українських науковців, літераторів та митців 10 березня 1947 року в Зальцбурзі) *Матіїв-Мельник М. Твори*. Львів: Наукове товариство ім. Шевченка, 1995.С. 550 – 562.
15. *Микола Голубець: Бібліографічний покажчик / Уклад.: С. П. Костюк; передм. Т. Стефанишина; НАН України. ЛНБ ім. В.Стефаника*.Львів, 2005. 150с.

16. Мисюга Б. Стрілецька звитяга в мистецтві.*Карби: Науково-мистецький вісник*. Львів, 2002. № 1. С.21-23.
17. Ребрик Н.Й. *Література народоцветва і чину на українському підкарпатті в першій половині ХХ століття*: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук 10.01.01 українська література. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2007. – 20 с.
18. Роздольська І. Феномен Тараса Шевченка у генераційному сприйнятті Українських Січових Стрільців.*Література. Фольклор. Проблеми Поетики. Науковий збірник*. К.: ВПЦ Київського університету, 2017. С. 142–151.
19. Сидор О. З історії Львівської мистецької шевченкіани. *Володар українського духу: Львівська мистецька шевченкіана*. Львів ВД Високий замок, 2014. С. 11-22.
20. *Стрілецька Голгофа: Спроба антології / упоряд.*, автор вступної статті і приміток Т. Ю. Салига. Львів : Каменярь, 1992.399с.
21. Трильовський К. На стрічу Свята.*Вставайте, кайдани порвіте : на спомин на спомин Крайевого Шевченкового Свята у Львові 28.VI.1914*. Львів: Накладом українського Січового Союзу видає і за редакцію відповідає Микола Балицький, 1914. С. 4.
22. Франко І. Посвята Шевченкови.*Вставайте, кайдани порвіте : на спомин Крайевого Шевченкового Свята у Львові 28.VI.1914*. Львів: Накладом українського Січового Союзу видає і за редакцію відповідає Микола Балицький, 1914. С. 2.
23. Яремчук І. [І. Роздольська]. Художня шевченкіана Українських Січових Стрільців. *Українське літературознавство*. 2013. Випуск 77. С. 125 – 140.
24. Яремчук І. [І. Роздольська] Лука Луців як шевченкознавець у журналі «ЛНВ»-«Вісник». *Наукові записки*. – Вип. 124. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2013. С. 193 – 201.
25. Яремчук І. [І. Роздольська] Пам'яті Лесі Українки: Меморіальна критика Миколи Голубця // *Слово і час: науково-теоретичний журнал*. 2016. № 5 (665). С. 31 – 39.
26. Яцків М. Поколінням Богуна і Шевченка. *Вставайте, кайдани порвіте : на спомин Крайевого Шевченкового Свята у Львові 28. VI. 1914*. Львів : Накладом українського

Січового Союзу видає і за редакцію відповідає Микола Балицький, 1914. С. 11.

References:

1. Babii O. Holos narodu – Kobzar.Ukrainski visty. Lviv, 1936. Ch.57 (95).10 ber. S.2.
2. Bobynskyi V. «Hei, shub!».Strilets: chasopys dlia ukrainskoho viiska. Kamianets na Podilliu, 1919. R.I. Ch. 52. 5 serp. S.1.
3. Velykyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. K., Irpin: VTF Perun, 2002. 1440s.
4. Holubets M. Lesia Ukrainka (V 15-ti rokovyny smerty: 1913-1928).Slovo i chas : naukovy-teoretychnyi zhurnal. 2016.# 5 (665). S.40-42.
5. Holubets M. Lesia Ukrainka (V 15-ti rokovyny smerty: 1913-1928).Nedilia: Iliustrovanyi tyzhnevnyk. Lviv, 1928. R.I.Ch.6. 7 zhovt. S.2.
6. Holubets M. Pro Toho, shcho pered Nym kloniat sia malynovi prapory.Vstavaite, kaidany porvite : na spomyn Kraieвого Shevchenkovoho Sviata u Lvovi 28. VI. 1914. Lviv : Nakladom ukrainskoho Sichovoho Soiuzu vydaie i za redaktsiiu vidpovidaie Mykola Balytskyi, 1914.S. 6 – 10.
7. Kis-Fedoruk O. Ukrainski Sichovi Striltsi u boiakh ta mizhchassi. Mystetska spadshchyna. K. : Polihrafichna firma Oranta, 2007.192s.
8. Koval R. Mykhailo Havrylko: i stekom, i shableiu: Istorychnyi narys. Vyd.2-he, vypr., dop. Vinnytsia: DP Derzhavna kartohrafichna fabryka, 2012. 472s.
9. Koval R. Shevchenkiana Mykhaila Havrylka. – K.: Istorychnyi klub Kholodnyi Yar ; Tsentri DZK, 2014. 104s.
10. Kuzmenko O. Dramatychnie buttia liudyny v ukrainskomu folklori: kontseptualni formy vyrzhennia (period Pershoi ta Druhoi svitovoykh voien): monohrafiia. Lviv: Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 2018.728 s.
11. Kupchynskyi R. Shevchenko i Rusalka Dnistrova.Lysty do pryiateliv. Niu-York – Toronto, 1955. Ch. 4 (kvit.). S. 5.
12. Literaturoznachcha entsyklopediia: U dvokh tomakhAvt.-uklad. Yu. I. Kovaliv. K.: VTs Akademiia, 2007. T.2. 642s.
13. M.H. Lesia Ukrainka (V 20-ti rokovyny smerty: 1913-1933.Nash prapor. Lviv, 1933. Ch.60. 3 serp. S.5.
14. Matiiv-Melnyk M. Zhinka i matir u tvorchosti Shevchenka (Dopovid, vyholoshena na Zizdi Spilky Ukrainskykh naukovtsiv, literatoriv ta myttsiv 10 bereznia 1947 roku v Zaltsburzi)

Matiiv-Melnyk M. Tvory. Lviv: Naukove tovarystvo im. Shevchenka, 1995.S. 550 – 562.

15. Mykola Holubets: Bibliohrafichnyi pokazhchyyk / Uklad.: S. P. Kostyuk; peredm. T. Stefanyshyna; NAN Ukrainy. LNB im. V.Stefanyka.Lviv, 2005. 150s.

16. Mysiuha B. Striletska zvytiaha v mystetstvi.Karby: Naukovo-mystetskyi visnyk. Lviv, 2002. # 1. S.21-23.

17. Rebryk N.Y. Literatura narodovetstva i chynu na ukrainskomu pidkarpatti v pershii polovyni KhKh stolittia: Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata filolohichnykh nauk 10.01.01 ukrainska literatura. Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2007. – 20 s.

18. Rozdolska I. Fenomen Tarasa Shevchenka u heneratsiinomu spryyniatti Ukrainskykh Sichovykh Striltsiv.Literatura. Folklor. Problemy Poetyky. Naukovyi zbirnyk. K.: VPTs Kyivskoho universytetu, 2017. S. 142–151.

19. Sydor O. Z istorii Lvivskoi mystetskoi shevchenkiany.Volodar ukrainskoho dukhu: Lvivska mystetska shevchenkiana. Lviv VD Vysoky zamok, 2014. S. 11-22.

20. Striletska Holhofa: Sproba antolohii / uporiad., avtor vstupnoi statti i prymitok T. Yu. Salyha. Lviv : Kameniar, 1992.399s.

21. Trylovskyy K. Na strichu Sviata.Vstavaite, kaidany porvite : na spomyn na spomyn Kraievoho Shevchenkovooho Sviata u Lvovi 28.VI.1914. Lviv: Nakladom ukrainskoho Sichovooho Soiuzu vydaie i za redaktsiiu vidpovidaie Mykola Balytskyi, 1914. S. 4.

22. Franko I. Posviata Shevchenkovy.Vstavaite, kaidany porvite : na spomyn Kraievoho Shevchenkovooho Sviata u Lvovi 28.VI.1914. Lviv: Nakladom ukrainskoho Sichovooho Soiuzu vydaie i za redaktsiiu vidpovidaie Mykola Balytskyi, 1914. S. 2.

23. Yaremchuk I. [I. Rozdolska]. Khudozhnia shevchenkiana Ukrainskykh Sichovykh Striltsiv.Ukrainske literaturoznnavstvo. 2013. Vypusk 77. S. 125 – 140.

24. Yaremchuk I. [I. Rozdolska] Luka Lutsiv yak shevchenkoznnavets u zhurnali «LNV»-«Visnyk».Naukovi zapysky. – Vyp. 124. – Seriiia: Filolohichni nauky (literaturoznnavstvo). – Kirovohrad: RVV KDPU im. V.Vynnychenka, 2013. S. 193 – 201.

25. Yaremchuk I. [I. Rozdolska] Pamiati Lesi Ukrainky: Memorialna krytyka Mykoly Holubtsia // Slovo i chas: naukovo-teoretychnyi zhurnal. 2016. # 5 (665). S. 31 – 39.

26. Yatskiv M. Pokolinniam Bohuna i Shevchenka.Vstavaite, kaidany porvite : na spomyn Kraievoho Shevchenkovooho Sviata u Lvovi 28. VI. 1914.Lviv : Nakladom

ukrainskoho Sichovoho Soiuzu vydaie i za redaktsiiu vidpovidaie Mykola Balytskyi, 1914. S. 11.

УДК 821.161.2

Тетяна Скуратко, к. філол., доц.
(Тернопіль)
DOI 10.25128/2617-3427 19.51.09

Особливості поетики поеми І. Драча «Леонардо да Вінчі»

У статті проаналізовано ідейно-естетичні пошуки Івана Драча в жанрі поеми-симфонії, вказано на особливості симфонічного мислення митця в поемі «Леонардо да Вінчі», з'ясовано типологічну специфіку жанрової природи поем-симфоній автора, їх значення в літературному процесі новітньої доби. У праці зосереджено увагу на особливостях симфонізму як принципу мислення, що найвиразніше виявляється в поемах Івана Драча, побудованих за музичними канонами, де йому підпорядковані і композиція, і художні засоби, і віршовий розмір.

Ключові слова: *поема, симфонізм, наратив, жанр, метафоричність, поетика, поема-симфонія, образ, сонатно-симфонічна форма.*

Features of the poetics of I. Drach's poem «Leonardo da Vinci»

The article analyzes the ideological and aesthetic search of Ivan Drach in the genre of symphonic poems, points out the features of the artist's symphonic thinking in «Leonardo da Vinci», clarifies the typological specifics of the genre nature of the author's symphonic poems, their significance in the literary process of modern times. The work focuses on the peculiarities of symphony as a principle of thinking, which is most pronounced in the poems of Ivan Drach, built on musical canons, where he is subordinated and composition, and artistic means, and verse size.

Key words: *poem, symphony, narrative, genre, metaphor, poetics, poem-symphony, image, sonata-symphonic form.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими чи практичними завданнями. Іван Драч є одним із фундаторів «сонатного» напрямку в історії

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА	3
СВІТЛАНА БОРОДИЦА	
ІСТОРИОСОФСЬКИЙ КОД В ІСТОРИЧНІЙ ПОВІСТІ «ШЕСТИКРИЛЕЦЬ»	
КАТРИ ГРИНЕВИЧЕВОЇ	3
ЛЕСЯ ВАШКІВ	
РИСИ ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА ЛЕСІ УКРАЇНКИ-ДРАМАТУРГА	14
М.П. ГНІЗДИЦЬКА	
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА КРИЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	
ЮРІЯ КОСАЧА В ЕСЕ «НА ВАРТІ НАЦІЇ»	35
НАТАЛІЯ КАРАЧ	
ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНА РЕЦЕПЦІЯ ПРОЗИ ІРИНИ ВІЛЬДЕ	51
Р.А. КОХАН	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА РАДОСТІ В СУЧАСНІЙ ПРОЗИ	
ПРОДІТЕЙ: ПОЕТОЛОГІЧНА ПЕРСПЕКТИВА	65
О.П. КУЦА	
ТВОРЧІСТЬ Т. ШЕВЧЕНКА У ДРАГОМАНІВСЬКІЙ ПРОГРАМІ «НОВОГО	
ВИДУ» УКРАЇНСТВА	77
ЛАРИСА КУЦА	
СИНТЕЗ ДУШЕВНОГО І ПЕЙЗАЖНОГО «ПЛЕНЕРИЗМУ» У ЗБІРЦІ ІВАНА	
ФРАНКА «ІЗ ДНІВ ЖУРБИ»	94
ІРИНА РОЗДОЛЬСЬКА	
СТРИЛЕЦЬКИЙ ШЕВЧЕНКОЗНАВЧИЙ МЕМОРАТ: ЖАНРОВІ ТА ГЕНЕРАЦІЙНІ	
ОСОБЛИВОСТІ	107
ТЕТЯНА СКУРАТКО	
ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ ПОЕМИ І. ДРАЧА «ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ»	122

ОЛЕКСАНДР ТКАЧУК

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАРАТИВНИХ ТЕХНІК У МАЛІЙ ПРОЗІ НАТАЛІ
КОБРИНСЬКОЇ 133

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ 146

МАРІЯ ДАНИЛЕВИЧ

ПАВЛО ГРАБОВСЬКИЙ ПРО РОСІЙСЬКОМОВНІ ПЕРЕКЛАДИ ТВОРІВ
ШЕВЧЕНКА: ДЕТЕРМІНАНТИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ДІЙ 146

РЕЦЕНЗІЇ 160

ЛЕСЯ ВАШКІВ

«Я НЕ ДІЙШОВ ДО ВЕСНЯНОГО САДУ...» 160

МИКОЛА ЗИМОМРЯ, МИКОЛА ТКАЧУК

ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕАЛЬНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ
ПОСТПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ ПРОЗИ 167

Періодичне видання – виходить двічі на рік

Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство: Збірник наукових праць / За ред. д.ф.н. Ткачука М.П. – Тернопіль: ТНПУ, 2019. – Вип. 51. –187 с.

Науковий редактор – Микола Платонович Ткачук
Технічний редактор – О.М.Ткачук

Здано до складання 9.12. 2019. Підписано до друку 12 12.
2019.

Формат 60×90 / 8. Папір офсетний. Гарнітура академічна.
Ум. друк. арк. 36 Тираж 300

Редакційно-видавничий відділ Тернопільського
національного педагогічного університету імені Володимира
Гнатюка

46004, м. Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2, ауд. 81.